

מסורת הש"ס

(ב) [תוספתא] ספ"ח:
 (ג) [עמ"ש] ור"י בימות נגד
 ד"ה הבא ע"י חז"ל ז"ל
 כח: [גדרים כו. ושם אח"כ
 ארנס], ד' געליז מן [וע"פ]
 (ד) [בפסא:] השמה, ד'
 בסמוך], (א) [בפסא:] משומד,
 וכן להלן, (ו) חולין מ.
 (ז) געליז ב'
 (ח) [בפסא:] שמה, ד'
 משומד, (ט) ש"פ ז"ל חז"ל
 ממזלי כו', ווע
 תוספות יומא עכ. ד"ה ווע
 האריכו טובא ותוספות
 בימות נגד: ד"ה אין ארנס,
 (א) [וע"י תוספות געליז מן
 ד"ה יכול ותוספות תבנות
 יט. ד"ה דלמך ורס' שבת
 עכ: ד"ה רבא],

תורה אור השלם

- [illegible]

הגהות הב"ח

(ה) גב' וזמנים וראי לא
יקומו: (ג) וכן מה חזקיהו:
אמר ובי יין בין חרטה:
אשר ציטטנו בעמלמה וכן
שיריהו אלף: (ד) וי' ש"ה
ד"ה עבד: (ה) וכן לנבון
קאמר עבד: (ו) וכן משה
ד"ה ממקף וכן משה
לפי'ן בשוליהו וכן חסד
ובורה חריבין חסד
עצמו אפילו בתנאים וכן
לומר: (ז) בא"ד ש"ה א"ן
הטעם דמאי חזית
רדקן סומק שני לנחמן
עליו אלו שנים: (ח) וכן
הוא וכן שאלו' עבדות
כובש וכו' וזה דקא משני
הבית: (ט) וכן בא"ד
חריב' מהם מקוץ שני
ספר ההצותה כח סקוף
ש"ה וכו' אהרית' לבלעליה:
(ע) ד"ה יהיה וכו' וכן
מינעיה. וי' פ"ה וכן חסד
כפי' ש"ה פ"ה שני חסדן
ד' קמ:

מוסף רש"י

ולנערה לא תעשה
 דבר. משום דלמטה היא
 (נדרים כז.) הכשתחיה
 לבהמת חבירו לא
 אסרה. אפילו למנה
 משום נעדר, עשה בה
 מעשה אסרה. אף
 להדיט (חולין ע.ו.)
 רבוצה. לא מיבעיא
 עומת
 והרציה קנאה בהנציה
 ועשת שלו, אלא אפי'
 דרעוה לא קנאה אחר לא
 נצמה (סו.ו.)

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

נד.

עין משפט
נר מצוה

בבא א מיי פ"ד מהל'
אסורי מזבח הל' ו:
ג ב מיי פ"ה מהלכות
יסודי התורה הלכה ד
סמג עשין ה טו"ע י"ד
סימן קט סעיף א ונצרב
אלפס סנהדרין ספ"ח דף
רע"ד:

נא ג ד מ"י פ"ח מהל'
עבודת כוכבים הל' א'
עיין בהשגות וזכ"מ סמג'
לאוין מה טור ש"ע י"ד
סימן קמה סעיף ח:

לעזי רש"י

גרש"ל א
[גרישל"א].
ברד.

רבינו חננאל

כדרכו בשומר כל אבני
 גזר כאבני ירדן מנופצות
 וזו היא איבת כאבני
 גיר מנופצות לא יקומו
 אשירם והמנים יאיל
 יקומו ויקראו לו כוחותה:
 ושל נעבד שלו אסור
 וכן חברו מותר. ונאמר
 אין נעבד נאסר אלא אם
 הוא קנינו של עובד
 אבל קנינו של אחר לא.
 מיתבי אחריו נעבד כל
 שעובדיו אתו בין שגגו
 בין במדוי בין באונס
 בריצו אתו אונס היה דמי
 ושל שגג אונס היה דמי
 וגול בהמנו והשתחווה
 לה תנה אדם אוסר דבר
 שאינו שלו. ודמי היה
 דבר חכם לא היה הוא
 אלא אונס כגון שאנסתו
 ועובדי כוכבים ופסאורו
 והשתחווה להמה של
 ונמצא אסור בהמנו:
 מתקוף לא ר' זירא הוא
 כ"י האי גזונה הוא פסור
 וכיון דהוא פסור בהמנו
 ואין נעבד היה ומה
 לן דכ"י האי גזונה הוא
 פסור דכתיב ולעגה לא
 תעשה דבר וגו'. ונאמר
 ופירא הוא אונס פסוריה
 חרמנו כעבודת כוכבים
 ואמנו הכל היו ואפילו
 נאסר ככלל לא תעביד
 ונכנסו המכובד וחי הבנים
 ולא שימות בהם הרי יצא
 אונס הדר כתב חרמנו
 ולא תחללו את האדם
 קדשי ותקשתי דאחיל
 אנוס מיוחד שלא יחללו
 קדשי אהדרי ואומנין
 לא קשא בנצנע וחי
 בהם אלא שימות בהם
 בפרהסיא אפילו אנוס
 ולא תחללו. אמרי לא
 לרבא תניא דמסילע
 לן כימוסאות של עובדי
 כוכבים השמירניו בשם
 וזוהו אצ"פ שנהרגה
 בטלה אסור כימוסאות
 ולא בטל הוא האכיל
 גזוהו אנוס הוא ואפ"ה
 כיון דברפיהא היה
 אסור ואמר רבא לא
 לא מסינין התם לא ללא
 בטלו כימוסאות
 דקרייל ישראל מומס
 היה ופלה היה לרצונן.
 ועברו כוכבים דפלה
 של ישראל אנה בטלה
 עולמית. חזקיה אמר לא
 דתנא אחריו נעבד כל
 שעובדיו אתו בין באונס
 בין בריצו דמשמע כגון
 דהא גביא אנוס חסור
 ועבד להמנו ואסוריה
 כגון שניסן יין לחמה
 ומקנין בהמת חבירו
 ומקשיב האי בימוס
 עשה פ"י מזה כמו
 מצבה שחלל לעבודת
 כוכבים אחרת ובימוס
 אחר

אמר חזקיהו מאי קרא. ז"ל דחזקיהו אצרייתא קאי ולא על דברי רבי יוחנן שהרי חזקיהו רבו של רבי יוחנן ומיהו פרק ד' אחים ציבמות (דף נ"א): עושה אצוי תירוצ' על מה שהקשה התלמוד על רב אשי אלא ודאי גם אצוי ידע דברי רב אשי והואכן לו לתרץ והתלמוד סידר כן לפי שהיה חזקיהו מתיישב יומת היטב אחר הסוגיא: ויבשרונו בל אבנו

בגוץ שאנסוהו עובדי כוכבים
והשתחווה לבהמה דיריה.
פ' אנסוהו שאמרו להרגו אם לא
ישתחווה מאלין אכל אין לפרש שפפו
קומתו בעל כרחו דא"כ הוא לא היה
עושה כלום אלא הם עשו מעשה
בגופו ואין להם אופק דבר שאנו שנו:
מתקיה א"ה רבי יורא אינו
רחמנא פמדיה. מימא

מאי קפריך נהי דפטור ממינה
דציעבד מכל מקום לכתחלה הוא
חייב למסור עֲמֻמו לַמִּיתָה ואם כן
למנה לא יאסר מטעם נעבד דהא
פּרהסיא דבסמוך לרבא קרי ליה
נעבד מטעם דחייב מסור עֲמֻמו
נאע"ט דציעבד פטור דכל אונס
פטור ואין לומר דלרבי יורא אונס
רחמנא פטריה מכל וכל ואפי' לכתחלה
אין למסור עֲמֻמו על כך דא"כ מאי
רביה מיימי מוולגעה לא תעשה
ואדרבה מיינה ילפינן (ה) דחייב למסור
עֲמֻמו בלא סורר ומורה (סנהד'
עד. פד.) אפילו במצוה קלה דקאמר
הרי זה בא ללמד ונמאלד למד מה
ירוצא יהרג ואל יעבור אף נערה
המאורסה יהרג ואל יעבור ואדרבה
קרא דוחי בהם הוה ליה לאיתוי
דמיינה תמאלד להוציא אונס דאמר
רבא ועוד קשיא מאי קא מסייעי ליה
לרבא לרבא בסמוך מביתומסיות בשעת
הגזירה (י) דאסורות אפילו ר' יורא נא
יודע עזה כיון דבשעת הגזירה הוא
חייבין למסור עֲמֻמו דאמרין בשילהי
בן סורר ומורה דאפילו מצוה קלה
ההרג ואל יעבור וגרסה לרביו יחזק
לפרש דבין ר' יורא ורבא לא פליגי
בזהא דלכתחלה חייב למסור עֲמֻמו
ורבי יורא הכי פריך אונס רחמנא
דפטריה דיעבד דכמיז ולגעה לא
תעשה דבר אע"א שיש לו למסור

ז'יה ואעפ"כ ז'דיעצד פטוואהשטא
טר אונג מולנערה העס ז'דין הוא
טערה ממיתה אלף משום אונג מדע
עלמה למיתה הוחר דמזה הטעם
ואז תניחי שיבעלון או תהרג אין לה
ואל דלף אונג מעשה כגון שמליכין
ז'יבא ס"ל ז'דינ ז'נעטא אין לו למסור
ז'סנפסקו (י) עבודת כוכבים יעבור
ה' (סנהדרין דף עד. ע"ש) משום ר"ש בן
פיליו פרהסיא ת"ל ולא תחללו את
ד'ר' ישמעאל הוא דלתא וכן משמע
בן ז'ילו תתומו וכו' דאמר מר אין לך
ז'דיאין דרך שיאנס אותם בפני י' ^ו
ר' שמעאל אל פליג עליה דר' יוחנן
אנס ז'נעטא מכל וכל אין מאהרה ז'י
אז צברייתא כשהוא אומר לא תחללו
עליה דרבי יוחנן שריר וקיים פסק
מוצא לפני עבודת כוכבים. פירש
(מא.) ממוסך למ"ד אין אדם אוסר
להתחייב בחוסין לך נראה לפרש
דוקא דה"ה כל דהו שהרי סימן אחד
יירי צלאסרה לגבזה דכי היכי דמעשה
ז'יה מהי לאסרה לגבזה:
ז'יה מכל מקום הנהי קאמר אפילו
מוס דזני דעה ז'ניהו:

מכרז

אמר חזקיה מאי קרא יבשומו כל אבני מזבח כאבני גיר מנופצות לא יקומו אשדים וחמנים אי איכא כאבני גיר מנופצות לא יקומו אשדים וחמנים ⁽⁶⁾ אי לאו יקומו תנא נעבד שלו אסור ושל חבירו מותר ורמיניה ⁽⁶⁾ איזוהי נעבד כל שעובדים אותו בין בשוגג ובין במזיד בין באונס ⁽⁷⁾ ובין ברצון האי אונס היכי דמי לאו כגון דאנס בהמת חבירו והשתחוה לה אמר רמי בר חמא לא כגון שאנסוהו עובדי כוכבים והשתחוה לכהמתו ידיה מתקיף לה רבי זירא ⁽⁸⁾ אונס רחמנא פטריה דכתיב ⁽⁹⁾ ולערה לא תעשה דבר אלא אמר רבא הכל היו בכלל ⁽³⁾ לא תעבדם וכשפרט לך הכתוב ⁽⁴⁾ וחי בהם ⁽⁷⁾ ולא שימות בהם יציא אונס והדר כתב רחמנא ⁽⁵⁾ ולא תחללו את שם קדשי דאפילו באונס הא כיצד ⁽²⁾ הא בצנעא והא בפרהסיא אמרו ליה רבנן לרבא תניא דמסייעא לך בימוסיות של עובדי כוכבים בשעת ⁽¹⁰⁾ הגזירה אף על פי שהגזירה בטלה אותן בימוסיות לא בטלו אמר להו אי משום הא לא תסייען אימר ישראל ⁽¹¹⁾ מומר הוה ופלה לה ברצון רב אשי אמר לא תימא אימר אלא ודאי ישראל מומר הוה ופלה לה ברצון חזקיה אמר כגון שניסך לעבודת כוכבים יין ⁽¹²⁾ על קרניה מתקיף לה רב אדא בר אהבה האי נעבד הוא האי בימוס בעלמא הוא ⁽¹³⁾ ושרייה אלא אמר רב אדא בר אהבה כגון שניסך לה יין בין קרניה דעבד בה מעשה וכי הא דאתא עולא ⁽¹⁴⁾ אמר רבי יוחנן אף על פי שאמרו אסרה עשה בה מעשה אסרה אמר להו לעולא כבר תרגמה רב הונא לשמעתיך בהמת חבירו רבוצה בפני עבודת כוכבים אסרה מנא לן דאסרה אילימא מכהנים ה נינהו ואלא מאבני מזבח ודלמא ⁽¹⁵⁾ כדרפ"ו ואלא

מאז קרא: דמזבח הו' אצנים הרבה ואיסורו עד שינתן רצון: גיר כפור גרושילי: לא יקומו. שוב לא יקריבו עליו: ואי לאו. דלא ניתנו יקומו: נעבד. בצעלי חיים הנאסר לגבוה (ו): אם שלו. היה כשהשתחוה לו אסור אם לאו אינו נאסר לגבוה: מויד ורזון חדא הוה אלף תנא רצון אלף אונס: הכל היו. בין אונס בין רצון: צפרהסיא. לא תחללו והאי דקתני אונס אסור צפרהסיא: שעט גורה י. פרהסיא הוה ואונס הוה: ודאי ישראל מומרי. דאי"ב בכל העובדין שלא יהא בזה אחד מומרי אחרי שיואח את ישראל יום מטא ונטה לכו לעבודת כוכבים: חוקיה אמר. לעולם אונס דקתני שאנס בהמה חצירו ואפילו הכי לא תרמינהו לאדדי דהא דמי אסור כגון שניסך לעבודת כוכבים בין קרניה של בהמת חצרו דעביד מעשה והא דדאי מיתסרא כדליף לקמן (ע"ג): והאי נעבד הוא. בתמימה. נעבד לא קרי אלף שעשה את הבהמה עצמה עבודת כוכבים: והאי כימוס צלמא שויה. וצעלי חיים לא מיתסר משום משמשי עבודת כוכבים: כגון שניסך לה. שעשה עבודת כוכבים ועשה בה מעשה אלף בהשתחואה או עבודה אחרת ללאו בגופה לא מיתסר דבר שאינו שלו: סימונאחד. לעבודת כוכבים: אי ניתא מכהנים. שאנסום מלכי ישראל לעשות תומרי לעבודת כוכבים וכתבי ולא יגשו אליה (עוד) לכהן ל (חוקא"ל מד): דניי דעה ניהו. וקנסא לא אצני מוצא. שגמוס מלכי בית השמונאי משום דסיקאום מלכי יון לעבודת כוכבים (ו) ואע"ג דהקדש הוה ולא יכול העובד כוכבים לאסקרי אפי"ה כיון דעבוד מעשה אסרינהו רבנן: דלמא כד"פ. דאמר קרא אשכחו ודרוש שינאו לחולין וקנאוה העובדי כוכבים ויכלו לאסקרי: ולא

הַמִּשְׁתַּחֲוִה לְבַהֲמַת חֲבִירוֹ לֹא אִסְרָה עֲשֵׂה בַּהּ מַעֲשֵׂה אִסְרָה אִסְרָה לְאֹמֶר לְהוֹ
 רֵב נַחֲמֵן פּוֹקֵן וְאָמְרוּ לִיָּה לְעוֹלָא כְּכֵר תִּרְגְּמָה רַב הוֹנָא לְשַׁמְעֵתִךְ
 בְּבָבֶל ^(א) דְּאָמַר רַב הוֹנָא הִיְהִיתָ בַּהֲמַת חֲבִירוֹ בְּרוּצָה בְּפָנֵי עֲבוּדָת כּוֹכְבִּים
 כִּיּוֹן שִׁשְׁחַת בַּהּ סִימֵן אֶחָד אִסְרָה מִנָּה לֹא דְאִסְרָה אֵילִימָא מִכְּהֵנִים
 וּדְלִמָּא שְׁאֵנִי כְּהֵנִים ^(ב) דְּבָנִי דְּעָה נִינְהוּ וְאֵלָּא מֵאֲבָנֵי מִזְבֵּחַ וּדְלִמָּא ^(ג) כְּדָרֵךְ פ'
 וְאֵלָּא

עֲמֹו אִין לֹאסֹר בְּהַמְחֻוּאֹתוֹ וְרַבָּא מִסִּין דְּהוּאִיל וְצִפְרֵהֶסְיָא חֵיב לְמִסֹּר עֲמֹו עֲבוּדָת כּוֹכְבִּים ק'
 מִסִּיעַ סְפִיר לִרְבָּא בְּמִצְמוּסִיאוֹת דְּמִשּׁוֹס דְּחֵיב לְמִסֹּר עֲמֹו אֶסֶר לְהוּ וְאִ"ת מֵאִי קָא מִימִי
 דְּפִטְוִירָה מִשּׁוֹס דְּקִרְקַע עוֹלָם הִיא י"ל לֵאלּא הַזֹּכֵר קִרְקַע עוֹלָם לַעֲנִין פְּטוֹר הַמִּיתָה וְאִין טַעַם
 שְׁהִי אִם הִיתָה נִצְעֵלָת צִרְזוֹן הִיתָה חֵיבָתָה וְאֵע"ג שְׁהִיא קִרְקַע עוֹלָם וְקִרְקַע עוֹלָם לְגַבִּי מִס'
 אִינָה חֵיבָתָה לְמִסֹּר עֲמָנָה אִם לֹא שִׁאֲמְרוּ לֵה אִם מְהֵרָא אִם תִּצְיָא עֲלֵיךְ הָעִירוֹ אֲבָל אִם אֲמָרוּ
 לְמִסֹּר עֲמָנָה דְּמִרְוּחָא יִלְפִין וְשֵׁם אִין ^(א) לוֹ הַטַּעַם לְמִסֹּר עֲמֹו אֵלָּא שֶׁלֹּא יִהְיֶה צִידִים אֲבָל
 לְאוֹתוֹ עַל הַחֲטוּקִים וְהַמִּתְחַבֵּר וְהִיא י"ל לְמִסֹּר עֲמָנָה ^(ב) **בְּצִנְעָא אֵלָּא בְּפִרְהֶסְיָא**. לְכַוֵּנָה מִשְׁמַת
 עֲמֹו וּמִתּוֹךְ קֵץ הִיא נִרְאֶה לְפִסּוֹק כְּרִיב שְׁמַעְנָל דְּשִׁי נִמִּי עֲבוּדָת כּוֹכְבִּים בְּצִנְעָא וְקִשְׁיָא דְקָם
 וְאִלּוּ יִהְיֶה וְעוֹד בְּשִׁאלְמוֹת דְּרַב אֲחָאי פִּרְשָׁת וְרַבָּא (סִימָן ע"ג) פּוֹסֵק כִּי יוֹמָן דִּלְמָה בְּשִׁילָה בֵּן סוֹרֵר
 יִהְיֹודֵק כָּל מֵאוֹת שְׁבַתָּה יַעֲבֹוד וְאִלּוּ יִהְיֶה חוּץ מִעֲבוּדָת כּוֹכְבִּים וּגְלוּי עֲרִיּוֹת וּשְׁפִיכוֹת דְּמִים י'
 שֵׁם קִדְשִׁי לֶכֶךְ נִרְאֶה דְּרַבָּא נִמִּי אִית לִיָּה דְּרַבִּי יוֹמָן וְהָא דְקָא מִשְׁנֵי לְמִתְרֹי בְּצִינְעָא אִפִּילוּ אֲלִיל
 נִמִּי בְּצ"ב דְּכַתּוּבָת (דף ע"ג). דְּרַבָּא אִית לִיָּה דְּרַבִּי יוֹמָן דְּלִיל רַבָּא אִפִּילוּ אִם לִקְמֵן לְאִמְלוּכִי אֲמִירִי
 דְּרַב שְׁעוּמַד בְּפִנֵּי פִיקּוּם נֶפֶשׁ אֵלָּא עֲבוּדָת כּוֹכְבִּים וּגְלוּי עֲרִיּוֹת וּשְׁפִיכוֹת דְּמִים וְהַטַּעַם נִמִּי בְּצִנְעָא
 וּמוֹרִי דּוּדֵי הַרֵב ר' מִשָּׁה מְקוּלִי בְּסַפֵּר הַמְּאוֹת שְׁחָבֵר ^(א) כַּחַם בְּסוֹף פֶּרֶק בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה וי"ל רַבָּא
 אֵלָּא הִ"פ אֲמַר רַבָּא הֵלֵל הִיוּ בְּכָלל לֹא תַעֲבֹדִם בֵּין לְאִהֲרָה בֵּין לְמִיתָה כְּשֶׁהוּא אֹמֵר וי"ל בְּהַס יֵלֵךְ
 מִיתָה אֲבָל אִם מוֹרֵי רַבָּא דְּלִילָה עָשֶׂה דְּכָבֵל נֶפֶשׁ שֵׁם לְמִסֹּר עֲמֹו אִפִּילוּ בְּכָל אוֹנֶסֶת דְּלִמְדָּמָא
 אֲהֲרָהִי בְּכָללִיהּ וְהִינּוּ אוֹנֶס דְּפִרְהֶסְיָא בֵּין לְאִהֲרָה בֵּין לְמִיתָה וְהוּאִיל וְרַבָּא שְׁהוּא בְּרַבָּא לֹא
 הַשְׁאֵלְמוֹת שֵׁם לְאֵדָם לְמִסֹּר עֲמֹו לְמִיתָה וְאִפִּילוּ בְּצִוּוֹם וּבְצִנְעָא עכ"ל: **הִיְתָה** בַּהֲמַת חֲבִירוֹ
 בְּקוֹטְטֶרֶס ^(ב) לֹא מִיִּצְעִיָּה הִרְצִיָּה דְּהַגְבִּיָּה וּקְנָהָ וְנַעֲשִׂית שְׁלוּ וְלֹא נִהֲרַל דְּלִמְדִּפְרִיךְ הֵסֵם (סִימָן)
 דְּרַב שְׁאִינוּ שְׁלוּ מֵאִי קָא פִּרְיָן מִדְּאֲבָהִיָּה לְנֶסֶךְ קִימִיָּה וְהוּאִיל שְׁלוּ אֵלָּא וְהִיא אִין הַגְבַּהֲמוּ מוֹעֵלָת
 דְּרַבּוּתָּה נֶקֶט לְרַבּוּתָּא אֵע"פ שֶׁלֹּא הִרְצִיָּה וְלֹא עָשֶׂה בָּהּ מַעֲשֵׂה גְדוֹל אִסְרָה בְּמַעֲשֵׂה וְזוּטָא וְסִימָן א' א'
 בְּצַהֲמָה אִינוּ גָמַר דְּבֵר וּמִימִי כְּכֵר תִּרְגְּמָה אֵע"ג דְּרַב הוֹנָא מִיירִי לְאִסְרָה לִידִּיטוּ וְנַעֲבַד שְׁלוּ אֲסוּר
 גְּנוּפוּ כְּגוֹן שְׁחִטָּה מִשְׁנֵי לְאִסְרָה לִידִּיטוּ הִ"ה נִמִּי דְּמַעֲשִׂי לִידִּיָּה כְּגוֹן נִיטֵף לֹא עָשֶׂה
 מִכְּהֵנִים. שְׁעוּ מִשְׁנֵי אֲסוּרֵהוּ שְׁאִין ו' רַחֵם מְגוּרָה דְּלִמָּה עוֹשֵׂה מִצְוָתָה

אֵילִימָא

מותר ואפילו בהמתו שלו לא נאסרה דהא אי בעי פנים לה ופרקינן אלא כגון שניסן לה יין לאותה בהמה עצמה בי ויחזק דאמר א"פ שאמרו המשתתחו לבהמת חברו לא אסרה עשה בה מעשה אסרה וכדריב הווא דאמר היתה בהמת ח בה מעשה אסרה מנא לן דמעשה אוסר בעבודת כוכבים אילימא מכהנים דכתיב אך לא יעלו כהני במות את מזבח